

Communities of Practice; Ontdekkend & Waarderend leren als professionele leergemeenschappen

Helma de Keijzer, Ritie van Rooijen & Piet Vogel

Inleiding

In 2012 startte het 4-jarig onderzoeksproject 'De pedagogische professional voor het voetlicht' (ProSense). Het project is een samenwerking tussen scholen van de Koninklijke Auris Groep, scholen van samenwerkingsverband Driegang EC Rotonde, Hogeschool Utrecht, de Universiteit voor Humanistiek en Fontys Hogescholen. De belangrijkste doelstelling van het project is om de kwaliteit van het pedagogisch handelen van leraren te versterken. Gekozen is voor de opzet van Communities of Practice (CoP) waar leraren praktijkervaringen konden inbrengen en bespreken.

In deze bijdrage beschrijven en analyseren we de eerste bevindingen van het samen leren in en door de CoPs. We zullen ingaan op de aanleiding en de werkwijze, wat de opbrengsten zijn en wat dat betekent aan voorwaarden en condities die het leren in Cops mogelijk maakt. Tenslotte zullen we de bevindingen relateren naar de betekenis ervan voor lerarenopleidingen en voor onderwijspraktijken.

Aanleiding

Het project is ontstaan vanuit de vraag van de betrokken praktijkinstellingen hoe om te gaan met de diversiteit aan onderwijs- en zorgbehoeften van leerlingen. Deze vraag was actueel in het licht van de invoering van de wet op Passend Onderwijs waarbij samenwerking een noodzaak is geworden. Ook de Onderwijsraad (2013) benadrukt de noodzaak voor samenwerking om te kunnen voldoen aan de nieuwe verwachtingen en eisen die van buitenaf aan het onderwijs worden gesteld. Gekozen is om leraren in CoPs - school overstijgend en met professionele onderzoekers - samen te laten leren van elkaars sterke kanten rondom de ontwikkeling van het pedagogisch handelen.

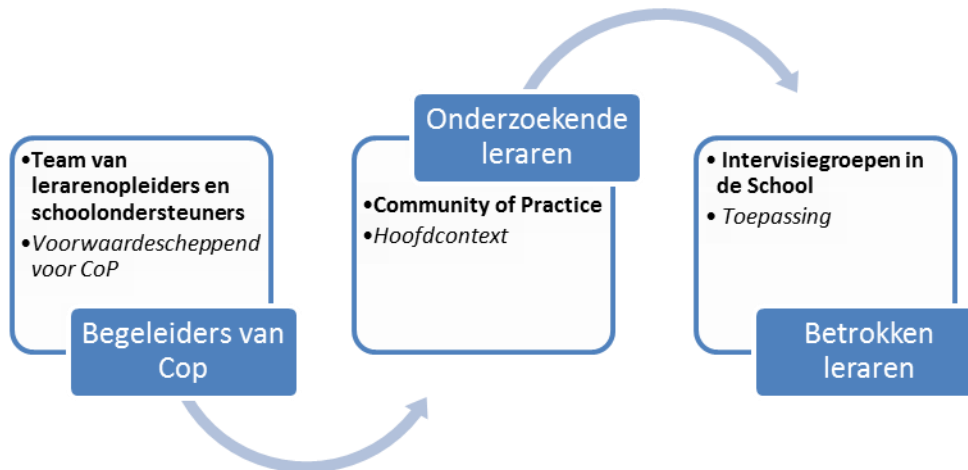
Onze definitie van een Community of Practice

Een CoP wordt veelal geassocieerd met de professionele ontwikkeling van leraren. Het concept is als zodanig uitgegroeid tot een 'hot topic' in veel landen (Stoll, Bolam, Mchanon, Wallace & Thomas, 2006). Er bestaat brede internationale consensus dat een CoP bestaat uit een groep mensen die als een collectieve onderneming kritisch hun eigen praktijk bevragen door een continue, reflecterende, samenwerkende en op leren georiënteerde manier (Stoll et al, 2006). Er zijn verschillende definities waarbij in internationale literatuur veelal wordt gesproken over Professional Learning Communities (PLC). Wij hanteerden de volgende definitie:

“a group of people that act on an ongoing basis to develop their knowledge of a common interest or passion by sharing individual resources and by engaging in critical dialogue” (Dooner et al., 2008, p. 565).

Opzet en werkwijze

De deelnemers waren dertien leraren die een eigen praktijkgericht onderzoek in de school uitvoerden. In de CoP werkten zij samen en werd het leerproces begeleid door professionele onderzoekers. Voor het onderzoek dat de leraren in de praktijk uitvoerden werden nog eens vier leraren per school betrokken die een intervisiegroep in de eigen school vormden. Zie figuur 1;

Figuur 1 Lussen van interactief leren in en door Community of Practice

Bevindingen

Door o.a. (groeps) interviews, reflectie en evaluatie met alle betrokkenen hebben we kennis opgedaan van voorwaarden en condities voor de facilitering van het leren in CoPs. We zullen uitgebreid aandacht geven aan de bevindingen in de bijdrage maar een duidelijk doel en ondersteuning van de schoolleider wordt belangrijk gevonden. Ook de bereidheid om het eigen denken en handelen onder de loep te nemen wordt als een belangrijke conditie genoemd. Het leren dat heeft plaats gevonden betreft veelal de bewustwording van overwegingen van leraren in relatie tot pedagogisch handelen. Zo geeft een leraar aan;

“Ik ben nu meer bewust van aandacht voor leerlingen die er niet rechtstreeks naar vragen”.

Of;

“Wat ik nu heel erg merk is dat ik wat meer uit de kinderen laat komen. Dus dat ik het niet meer gelijk uit handen neem”

Betekenis voor onderwijspraktijken en lerarenopleidingen

Voor het vervolg zullen zowel de praktijkinstellingen als de lerarenopleiders voortbouwen op de opgedane ervaringen. Voor de volgende fase van het project wordt gewerkt met een school- en stichting overstijgend professionaliseringsaanbod die het samenwerkend leren in CoPs stimuleren en er aandacht is voor het onderzoeksmatig handelen in de onderwijspraktijk. Voor de lerarenopleidingen is er kennis opgedaan van een manier van samenwerkend leren waarbij kennis geconstrueerd wordt die geworteld is in de beroepspraktijk en die past bij het gedachtengoed van de opleiding als platform (Swet et al, 2008).

Literatuur

- Swet, J. van, Huijgevoort, H. van, Cornelissen, F., Kienhuis, J., Smeets, K., Vloet, K. (2008) *Bouwen aan een opleiding als platform. Interactieve professionaliteit en interactieve kennisontwikkeling*. Antwerpen Apeldoorn: Garant.
- Dooner, A-M., Mandzuk, D., & Clifton, R. A. (2008). Stages of collaboration and realities of professional learning communities. *Teaching and Teacher Education*, 24, 564-575.
- Onderwijsraad (2013). *Leraar zijn. Meer oog voor persoonlijke professionaliteit*. Den Haag Onderwijsraad. Gedownload op 10 februari 2014 van <http://www.onderwijsraad.nl/upload/publicaties/733/documenten/leraar-zijn.pdf>.
- Stoll, Bolam, McMahon, Wallace and Thomas, 2006, Professional learning communities; a review of the literature, *Journal of Educational Change* (2006) 7:221–258, Springer 2006.